

НЕСТЕРОВА Марія Сергіївна

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Національна академія внутрішніх справ (Україна, м. Київ);

СЕМКО Михайло Олександрович

ст. викладач, Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА МЕЖІ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ

В умовах розвитку демократичної правової держави особливого значення набуває проблема визначення меж дискреційних повноважень органів публічної влади та забезпечення ефективного судового контролю за їх реалізацією. Принцип верховенства права, закріплений у ст. 8 Конституції України, передбачає обмеження державної влади правом, а всі нормативно-правові акти та закони – Конституцією [1]. Надання органам державної влади та місцевого самоврядування дискреційних повноважень є об'єктивною необхідністю, оскільки дозволяє враховувати конкретні обставини справи. Водночас надмірна реалізація таких повноважень може призводити до порушення прав і свобод людини.

У науковій доктрині дискреційні повноваження визначаються як надане законом право суб'єкта владних повноважень обирати один із кількох юридично допустимих варіантів рішення або дій у межах, встановлених законодавством [2]. Вони не означають свободу від закону, а передбачають свободу вибору в межах правових приписів. Саме тому ключовим є питання співвідношення дискреції та принципу верховенства права.

Судовий контроль за реалізацією дискреційних повноважень здійснюється в порядку різних видів судочинства, проте наразі розглянемо на прикладі адміністративного. Відповідно до ч. 2 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України, суд перевіряє, чи прийняті рішення суб'єкта владних повноважень на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією і законами України; чи є вони обґрунтованими, пропорційними та такими, що відповідають меті, з якою надано відповідні повноваження [3]. Отже, межі судового контролю визначаються не доцільністю рішення, а його правомірністю.

Важливим орієнтиром у визначенні меж дискреції є практика Європейського суду з прав людини, який визнає існування «поля розсуду» держав (*margin of appreciation*). У рішенні у справі «*Handyside v. the United Kingdom*» Суд зазначив, що національні органи мають певну свободу розсуду, однак вона не є необмеженою та підлягає контролю на відповідність вимогам Конвенції [4]. Таким чином, навіть у межах дискреції рішення повинні відповідати критеріям законності, необхідності та пропорційності.

Принцип пропорційності, як складова верховенства права, передбачає, що втручання у права особи має бути спрямоване на досягнення правомірної мети,

бути необхідним у демократичному суспільстві та співмірним із поставленою метою [5].

Суд не підміняє собою адміністративний орган та не здійснює повторну оцінку доцільності рішення, якщо воно прийняте в межах наданої законом дискреції. Водночас суд зобов'язаний втрутитися у випадку перевищення повноважень, порушення процедури, зловживання владою або недотримання принципу рівності перед законом. Таким чином, судовий контроль спрямований не на обмеження дискреції як такої, а на запобігання її трансформації у свавілля.

Отже, дискреційні повноваження є необхідним елементом функціонування публічної влади, проте їх реалізація повинна здійснюватися виключно в межах закону та з дотриманням принципів верховенства права, правової визначеності й пропорційності. Ефективний судовий контроль виступає гарантією забезпечення балансу між публічними інтересами та правами людини.

Список джерел інформації

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами).
2. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2012.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (зі змінами).
4. Case of Handyside v. the United Kingdom, Judgment of 7 December 1976, Series A no. 24.
5. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. Львів : Край, 2007.

ПЕРЕВАЛОВА Людмила Вікторівна

к.філос.н., доц., Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків);

ГАРЯЄВА Ганна Михайлівна

доц., Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У сучасних умовах, коли російська агресія проти нашої країни продовжується, збільшуються матеріально-технічні потреби ЗСУ, кількість громадян, що постраждали від війни, зростає, пошкоджена критична інфраструктура, виникає багато проблем, які необхідно вирішувати. Державні органи та органи місцевого самоврядування не спроможні їх вирішити швидко та у повному обсязі. Сьогодні важко уявити українське суспільство без